

İklim

Sıcak Dünya Hasta Dünya

İki yıl süreyle yürütülen kapsamlı bir araştırma, küresel ısınmanın yol açtığı iklim değişikliklerinin, doğadaki hayvan türleri arasında salgın hastalıkların hızla yayılmasına yol açtığı ve sürecin insanlar için de ciddi bir tehdit oluşturduğunu ortaya koydu.

ABD Ekolojik Analiz ve Sentez Ulusal Merkezi (NCEAS), sıcaklık artışlarının özellikle hastalık taşıyıcı organizmaların yaşam alanlarını genişlettiği ve bu organizmaların bulaştırdığı hastalıkların, tropiklerden ılıman bölgelere doğru hızla yayılım gösterdiğini vurguladı. Araştırmayı yöneten Cornell Üniversitesi'nden Drew Harvell'a göre bulguların özellikle şaşırtıcı yanı, iklime duyarlı salgınların farklı taşıyıcılarca (virüs, bakteri, mantar ve parazit), mercanlardan istiridyelere, kara bitkilerinden kuşlara, insanlara ve öteki memelilere kadar çok farklı türlere bulaştırılması. Araştırmacıların özellikle vurguladıkları bir nokta, iklim değişimlerinin doğal ekosistemleri bozarak bulaşıcı hastalıkların yayılmasına uygun hale getirmesi. Princeton Üniversitesi'nden epidemiyolog Andrew Dobson, "Biz insanlar, bazı hastalıkları öteki hayvan türleriyle paylaştığımızdan, insanlara yönelik tehdit giderek artmakta" diyor. NCEAS ekibine göre sivrisinek, kene ve kemirgenler gibi taşıyıcılarla, virütik, mantarsı ve bakteriyel hastalık yapıcılar (patojenler), sıcaklık ve neme büyük ölçüde duyarlı. Sıcaklık arttıkça bu taşıyıcılar yeni bölgelere yayılıyorlar ve taşıdıkları hastalıklarla daha önce tanışmamış yerel türlerde toplu yıkıma yol açıyorlar. Böceklerin, üreme, gelişme ve ısırma tempoları, sıcaklığa paralel olarak artıyor.

Patojenlerin kontrolsüz artışı sınırlayan ve ergin kuşakları öldürense kış. Ancak, kış ayları da daha ılıman hale geldikçe, birçok patojen türü için bu darboğaz kendiliğinden ortadan kalkıyor. Daha sıcak, daha uzun yazlar da, hastalığa bulaşmak ve yayılmak için daha uzun zaman tanıyor.

Araştırmacılar, sıcaklık artışının hastalık taşıyıcılar daha geniş yaşam alanı tanınmasına örnek olarak Hawaii Adalarını gösteriyorlar. Yalnızca bu adalarda yaşayan ötücü bir orman kuşu, sivrisineklerin artan saldırısıyla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya. 1960'lı yıllarda sıcaklığın 800 metre ve altına hapsedtiği sivrisinekler, artan sıcaklıklarla birlikte 1700 metreye kadar olan yüksekliklere yayılmışlar. Sıtmadan kurtulabilen kuşlar da en yüksek dağlardaki ormanlık bölgelere sığınmışlar.

Artan nemin etkisine örnek olarak da, Doğu Afrika gösteriliyor.

Araştırmacılar, sivrisineklerce taşınan öldürücü bir hummanın, El Nino iklim sapmasının getirdiği nem artışları nedeniyle hızlı bir gelişim gösterdiğini vurguluyorlar. Nemli ortamlarda sayıları hızla artan sivrisinekler, 1998 yılında Doğu Afrika'da binlerce kişinin ölümüne yol açmış. Araştırmacılar küresel ısınma nedeniyle El Nino sapmalarının sıklığının artacağı uyarısında da bulunuyorlar.

Araştırma ekibinden Dobson, "En çok, taşıyıcılarla iletilen hastalıklardan çekinmeliyiz" diyor ve sıcaklık artışıyla birlikte hastalık taşıyıcı böceklerin, tropiklerden kutuplara doğru yayılım

gösterdiğine işaret ediyor. Tropiklerde biyoçeşitlilik yüksek. Yani çok sayıda hayvan türü bulunuyor. Ancak bu türlerin nüfusu da görece az olduğundan, patojenlerin türden türe sıçramaları frenleniyor. Oysa ılıman bölgelerde türlerin sayısı az; ama nüfusları fazla. Dolayısıyla sivrisinekler ısıracakları canlı konusunda fazla seçici olmuyorlar. Tür sayısının az olmasına karşılık, her türün nüfusu fazla. Bu da hastalıkların daha çok bireye bulaşması ve daha hızlı yayılması anlamına geliyor. Patojenler, zaten tehdit altında olan aslan, leylek, akbaba ve kara ayaklı gelincik gibi türlerde nüfusun daha da azalmasına yol açmış bulunuyor. Dobson'a göre insanların biyoçeşitliliği tahrip etmesi, hem türlerin dayanıklılığını azaltıyor, hem de hastalık yapıcıları (kendimiz de dahil) az sayıda ve çok nüfuslu tür üzerine yönlendiriyor.

Araştırmacılar büyüyen tehdide karşı savunma hatları geliştirme gereğinin altını çizirken, AIDS dışında bulaşıcı hastalıklara ilgi gösterilmemesinden yakınıyorlar. Amerika'daki son şarbon vakalarına dikkat çeken Dobson, bu olayda asıl korkutucu olanın, hastalığın değil, insanların bulaşıcı hastalıklar konusundaki bilgisizliklerinin ortaya çıkışı olduğunu vurguluyor. Dobson sözlerini şöyle noktıyor: "Küresel değişimi ciddiye almanın zamanı geldi; çünkü böyle giderse gelecekte yalnızca daha sıcak değil, daha hasta bir dünyamız olacak".

Science, 21 Haziran 2002

Afrika'da hızla yayılan gençlik hastalığına yakalanmış bir aslan